

Čas tzv. „obecný“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2006](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2006](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 21. 2. 2006
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 21. 2. 2006

Čas tzv. „obecný“

To, o čem běžně mluvíme jako o „času“, bývá (pod nejrůznějšími vlivy minulými i recentními) mylně chápáno jako nějaké kontinuum. Ve skutečnosti však jde o velké množství jednotlivých (partikulárních) „časů“, vlastních skutečným (pravým) událostem; každá událost má svůj vlastní „čas“, a tyto jednotlivé „časy“ jednotlivých událostí se navzájem překrývají a prostupují (nějak podobně jako se překrývají a prostupují nejrůznější osvětlení živých bytostí v nějakém biotopu, např. na louce nebo v lese apod.), a tak pro naše vnímání a celou naši zkušenost působí dojmem jakési nepřetržitosti a dokonce jednoduše. Pochopitelně má dobrý praktický smysl nejrůznější děje transponovat do jedné měřitelné škály a umožňovat si tak jejich srovnávání a měření; např. můžeme srovnávat život nějakého stromu (se všemi jeho aspekty, např. morfologií jeho letokruhů, pokud jej třeba porazíme a tím vlastně jako živou bytost zničíme) s oběhy planety kolem slunce, nebo na ještě rozlehlejší škále stejné oběhy Země kolem slunce s rekonstruovanými geologickými (ale také atmosférickými nebo bio-evolučními) proměnami na planetě nebo dokonce s ještě dlouhodobějším vznikem a vývojem celé sluneční soustavy apod. To však vůbec neznamená, že by to mohlo být uváděno jako doklad toho, že geologické změny mají „svůj“ čas podobně, jako ho mají životní průběhy rostlin nebo živočichů; dojem podobnosti tu vzniká pouze na základě použití stejné metody měření, nikoli na základě bedlivějšího srovnávání povahy změn v tom či druhém případě. Jde-li o časový zřetel, a tedy o čas, je třeba především pečlivě rozlišovat, a teprve potom odvozovat obecnější závěry z odlišných pozorování a jakýchkoli běžných (tj. obvyklých a ještě náležitě neproověřovaných) zkušeností. Pozorování (resp. spíše rekonstruování) geologických procesů může zajisté přinést mnoho důležitých informací, ale nikde a ničím nás nevede k odůvodněnému předpokladu, že jde o procesy „vnitřně“ (zevnitř, tedy „centrálně“) sjednocované, ergo nějak télické, zacílené (ovšem bez pevného, předem „daného“ cíle!), nějak a někam směřující atd. „Čas“ těchto geologických procesů je tedy časem nepravým, pseudo-časem, neboť je výsledkem mnoha jednotlivých „událostí“ kratších nebo i delších, někdy rovněž „nepravých“, jindy vskutku „pravých“ (tj. vnitřně sjednocených; např. vznik křídových útvarů ze sedimentů, jež kdysi byly reliktem života nesčíslných milionů živých tvorů, nebo podobně vznik uhelných ložisek atd. atp.) Takovéto „nepravé“ časy, měřené na „nepravých“ událostech („procesech“), jsou naší konstrukcí, neboť jsou umožněny docela určitým naším přístupem ke skutečnosti (přesně: k různým „skutečnostem“, které se mohou posléze ukázat jako pouhé hromady, agregace jiných „skutečností“ nebo procesů), a tak jsou jen záležitostí perspektivy. Naproti tomu „pravé“ časy jsou na našich přístupech nezávislé, protože jsou „vlastní“ vnitřně sjednoceným, integrovaným dějům-událostem; můžeme proto o nich mluvit jako o časech „událostních“.

(Písek, 060221-1.)